

کتابخانه افروز

ما در مدرسه‌ی افروز اعتقاد داریم که فرهنگ، مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌های فردی و مدنی پیوندی گسست‌ناپذیر با آموزش دارند. به باور ما کلاس درس فقط فضایی برای کسب دانش نیست؛ این هدف با پرورش مهارت‌های اجتماعی و کسب دانش هم تنیده و تفکیک‌ناپذیرند. موضوع کلاس درس هرچه باشد -ریاضی یا علوم اجتماعی- امکانی است برای تمرین مهارت‌های اجتماعی با دانش‌آموزان و به عقیده‌ی ما ارتقای این مهارت‌ها اگر مهم‌تر از افزایش علم و دانش کودکان و نوجوانان نباشد، از آن کم‌اهمیت‌تر نیست. به همین منظور قصد داریم با برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌هایی در مدرسه‌ی افروز، بازی‌ها و فعالیت‌هایی عملی برای کودکان و نوجوانان معرفی کنیم، درباره‌ی مهارت‌ها و روش‌های تسهیلگری این مفاهیم در کلاس درس به بحث و گفت‌وگو پردازیم، و راهکاری عملی برای پیاده‌سازی این مفاهیم در کلاس درس را با هم تجربه کنیم.

مدرسه‌ی افروز دو اصل «آموزش مشارکتی» و «کاربردی بودن مطالب» را سرلوحه‌ی فعالیت‌های خود قرار داده و دوره‌های آموزشی را به گونه‌ای تدوین کرده است که همگام با معرفی هر مفهوم نظری، نحوه‌ی انتقال آن به دانش‌آموزان هم به بحث و گفت‌وگو گذاشته می‌شود. امیدواریم با تمرکز بر مهارت تسهیلگری، و هم‌فکری و گفت‌وگو درباره‌ی آن بتوانیم راهکارها و شیوه‌هایی جدید و کاربردی و خلاق پیدا کنیم تا از این طریق تمرین مهارت‌های اجتماعی و بالا بردن میزان مشارکت دانش‌آموزان در کلاس درس محقق شود. ما در مدرسه‌ی افروز بر این باوریم که می‌توان با چشم‌انداز «جامعه‌ی فردا را با هم بسازیم» از فرصت‌های موجود در کلاس درس بهره‌جست و برای تبدیل دانش‌آموزان به شهروندانی آگاه و مؤثر کوشید.

(در صورت استفاده از منابع افروز، لطفاً ذکر منبع را فراموش نکنید. متشکریم)

یادگیری از راه خدمت و سالمندان

این مقاله ترجمه فصل ششم از کتاب «راهنمای کامل یادگیری از راه خدمت» نوشته کاترین برگر کای (Cathryn Berger Kay) است.

ترجمه: گروه آموزش مدرسه افروز

تصور کنید اگر همه، از پیر و جوان، می‌توانستند کمی از مهارت‌ها و تجربه‌هایشان را به اشتراک بگذارند، چه دنیای هماهنگ‌تر و موزون‌تری داشتیم.

کویسی جونز، موسیقی‌دان و تهیه‌کننده

ارتباط میان نسلی از این منظر که جوان‌ها و سالمندان می‌توانند مکمل یکدیگر باشند، تاریخچه‌ای طولانی و پویا در یادگیری از راه خدمت دارد. تعامل آن‌ها با یکدیگر معمولاً بر اساس منافع مشترک هر دو گروه است و به رشد شخصی همه آن‌ها منجر می‌شود. خدمت و یادگیری به راحتی در هر دو جهت جریان دارند، مثلاً یک سالمند معلم سرخانه بچه‌ها می‌شود یا یکی از نوجوانان به سالمندان مهارت‌های کامپیوتری یاد می‌دهد. این نوع شراکت‌ها احساس توجه و مراقبت را بر می‌انگیزد و تبادلی مهم و معنادار میان آن‌ها ایجاد می‌کند. هر دو گروه معمولاً در می‌یابند که شباهت‌ها برجسته‌تر از تفاوت‌هایشان است؛ علاقه به بیسبال یا رسیدگی به باغچه، لذت از موسیقی، اهمیت برای خانواده یا لذت بردن از رسم و رسوم.

جوانان به همان اندازه که از شناختن سالمندان فعال در جامعه منتفع می‌شوند، از ارتباط با سالمندان رنجور و ناتوان یا آن‌ها که حافظه‌شان را از دست داده‌اند هم منتفع خواهند شد. هر گروه راهی منحصر به فرد برای تعامل ارائه می‌دهد و روابطی معنادار برقرار می‌کند. اغلب گفته می‌شود که جامعه سیال امروز میان نسل‌ها در خانواده‌ها فاصله انداخته است. هرچند روابطی که حین یادگیری از راه خدمت ساخته می‌شوند جایگزین روابط میان نسلی در خانواده‌ها نیستند، اما به واسطه دست‌آوردها، تعامل‌ها و رد و بدل شدن دانش و تجربه غنی هستند و فرصت‌هایی برای ارتباط میان نسل‌ها ایجاد می‌کنند؛ روابطی که در غیر این صورت از دست می‌روند.

نوجوانان از طریق تجربه‌های میان‌نسلی می‌توانند این موارد را بکاوند و کشف کنند:

- درس‌های زندگی را می‌آموزند
- نحوه رفتار و برخورد با سالمندان در فرهنگ‌های مختلف
- اهمیت برخورداری از ذهن و بدنی سالم
- لذت زندگی
- این‌که تاریخ با دانش و تجربه‌های فردی مرتبط است؛ نکته‌ای که به سختی می‌توان از طریق کتاب‌ها آموخت
- این‌که یک رابطه متقابل و سودمند ممکن است میان گروه‌های سنی مختلف برقرار شود

وقتی برای فعالیت‌های میان‌نسلی آماده می‌شوید، اطمینان یابید که هم دانش‌آموزان و هم سالمندان به شرکت در این فعالیت یا دریافت این خدمات تمایل دارند. یکی از اهداف کلیدی یادگیری از راه خدمت ایجاد رابطه متقابل محترمانه است. وقتی نسل‌ها را کنار هم می‌گذارید، به احتمال بروز عدم تعادل یا برتری جویی در روابط توجه کنید. کشف ارزش‌های هر دو گروه درگیر در پروژه، یعنی هم جوانان و هم سالمندان، و بیان این ارزش‌ها اهمیت ویژه دارد. از این طریق می‌توان اطمینان یافت که خدمت به نیازی واقعی، و نه یک نیاز فرضی، پاسخ می‌دهد.

آماده‌سازی: آمادگی برای تجربه خدمت‌محوری که سالمندان در آن مشارکت دارند

فعالیت‌های زیر برای ترویج یادگیری و توسعه مهارت‌های مرتبط با سالمندان مناسب‌اند. این فعالیت‌ها به سادگی در مقاطع گوناگون حین تحقیق، برنامه‌ریزی و آماده‌سازی به کار می‌روند تا یادگیرندگان مسایل کلیدی را از طریق تحقیق، تجزیه و تحلیل نیازهای جامعه واری می‌کنند و با به دست آوردن دانش مورد نیاز به نحوی مؤثر در طراحی خدمت مورد نظر مشارکت کنند. وقتی دانش‌آموزان برای تولید و ارتقای آگاهی فعالیت‌ها را پیش می‌برند، این فعالیت‌ها را می‌توان با فرآیند بازانديشي و ارائه کار تلفیق کرد.

فعالیت: شناخت جمعیت سالمندان

ترکیب جمعیتی سالمندان در جامعه شما چگونه است؟ زمان خود را چگونه می‌گذرانند؟ پاسخ به این پرسش‌ها و پرسش‌های مشابه در شناسایی پتانسیل‌ها و امکانات موجود برای یک پروژه یادگیری از راه خدمت مؤثرند. گاهی بهترین راه برای به دست آوردن اطلاعات این است که مستقیم بروید سراغ اصل ماجرا. کنش‌گران و فعالانی را که در زمینه سالمندان فعالیت می‌کنند یا به نوعی به این حوزه مربوط می‌شوند، به کلاس دعوت کنید؛ آن‌ها که کسب و کارهایی مرتبط با سالمندان دارند، نیروهای داوطلب، آموزش‌گران و تاریخ‌نگاران، و به ازای هر پنج تا هفت دانش‌آموز یک نفر را دعوت کنید. برای پیدا کردن جامعه هدف از دانش‌آموزان یا سایر معلمان بخواهید شما را به افراد معرفی کنند یا از مراکز سالمندان یا انجمن‌ها و نهادهای داوطلب محلی در پیدا کردن افراد مناسب کمک بگیرید. پیش از ملاقات از هر کدام از سالمندان بخواهید کوتاه و مختصر درباره خودشان بنویسند و خود را به بچه‌ها معرفی کنند. این بیوگرافی‌های کوتاه را در اختیار دانش‌آموزان بگذارید تا آن‌ها را در گروه‌های کوچک بخوانند و برای مصاحبه با سالمندان سؤال‌هایی طرح کنند. شما و دانش‌آموزان می‌توانید درباره موضوعاتی بحث کنید که با مباحث درسی کلاس‌تان رابطه‌ای مستقیم دارند و این موضوعات را به اطلاع میهمانان برسانید. می‌توانید چند جلسه ترتیب دهید تا هم برای مصاحبه وقت باشد و هم برای بحث درباره موضوعات درسی. در نتیجه این دیدارها دانش‌آموزان و میهمانان سالمندشان می‌توانند درباره همکاری در پروژه‌های اجتماعی تصمیم بگیرند. برای دانش‌آموزان کوچک‌تر، یک یا دو میهمان کلاسی برای ایجاد بحث کافی است. دانش‌آموزان را وادار کنید قبل از دیدار پرسش‌ها را آماده کنند و مطمئن شوید که همه بچه‌ها فرصت مشارکت پیدا می‌کنند.

گرد هم آوردن افراد از نسل‌های مختلف می‌تواند لذت‌بخش‌ترین کار باشد، به‌ویژه وقتی که همه آماده‌اند. برای پروژه تاریخ شفاهی، اگر برایتان مقدور است پروژه را اشتراکی تعریف کنید و آن را مشترکاً با نهادی که تجربه کار با سالمندان دارد هدایت کنید.

با ملاقات جداگانه با دانش‌آموزان و سالمندان شروع کنید. از دانش‌آموزان بپرسید «درباره سالمندان چه فکر می‌کنید؟» بسیاری از دانش‌آموزان فکر می‌کنند همه سالمندان ناتوانی جسمی دارند. اطلاعات لازم را به آن‌ها بدهید - یا بخواهید تحقیقات لازم را انجام دهند - تا متوجه شوند که این تصور درست نیست. بسیاری از سالمندان سلامت هستند و حتی کسانی که ناتوانی‌هایی دارند، می‌توانند زندگی فعالانه‌ای داشته باشند.

می‌توانید از سالمندان هم بپرسید «چه انتظاری از دانش‌آموزان دارید؟» معمولاً پیش‌فرض‌شان این است که بچه‌ها بی‌ادب و پررو هستند. همچنین ممکن است دغدغه‌ی مسائل ایمنی در بازدید از دبیرستان را داشته باشند. از این فرصت استفاده کنید و اطلاعات دقیق به آن‌ها بدهید.

جهت آمادگی برای اولین دور تعامل، دانش‌آموزان می‌توانند در گروه‌های کوچک روی سؤال‌هایی کار کنند که یخ میان آن‌ها و سالمندان را آب کند. می‌توانند ملاقات اولیه را به صورت نمایش بازسازی و تمرین کنند؛ از لحظه خوش‌آمدگویی به میهمانان تا معرفی اولیه. به سالمندان اطلاع دهید که دانش‌آموزان پرسش‌هایی آماده کرده‌اند تا از آن‌ها بپرسند و همگی بیشتر با هم آشنا شوند.

فهرست زیر حاوی سؤال‌هایی است که دانش‌آموزان دبیرستان طراحی و در پروژه‌شان مطرح کرده‌اند:

- شما رو چی صدا کنم؟
- امروز با چه انگیزه‌ای به اینجا آمده‌اید؟
- آیا ضرب‌المثل یا جمله قصاری هست که برایتان معنای زیادی داشته باشد؟
- چند دهه تجربه زندگی دارید؟ (مدل دیگری برای پرسیدن چند سال تان است؟)
- آیا بچه یا خانواده نزدیک دارید؟
- در کودکی می‌خواستید چه کاره شوید؟
- در کدام دوره از زندگی تان بیشترین لذت را بردید؟
- از سرگرمی‌های روزمره تان بگویید؟
- همسر/شریک زندگی تان را اولین بار چه طور ملاقات کردید؟

- چیزی در زندگی تان هست که بخواهید تغییرش دهید؟ چه طور؟

- دنیا از زمان نوجوانی شما چه تغییراتی کرده است؟

- وقایع تاریخی مهمی که در آنها مشارکت داشتید یا در دوره آنها زندگی کردید چه هستند؟ چه تأثیری بر زندگی و انتخاب‌های شما گذاشتند؟

زمان کافی برای تعامل و در نهایت فرصتی برای ارائه بازخورد از کل فرآیند در نظر بگیرید. می‌توان در فرصتی جداگانه به بازاندیشی درباره این ملاقات اولیه پرداخت تا هر دو گروه بتوانند علاوه بر شادی‌ها و رضایت‌شان، از دغدغه‌هایشان در رابطه جدیدی که تجربه کرده‌اند، صحبت کنند.

حتی کودکان کم‌سن نیز توانسته‌اند پروژه‌های تاریخ شفاهی را به نحوی موفقیت‌آمیز در همکاری با سالمندان پیش ببرند و به سرانجام برسانند. دانش‌آموزان کم‌سنی که نوشتن بلد نیستند ممکن است به کمک یک دانش‌آموز بزرگ‌تر یا هر فرد دیگری احتیاج داشته باشند تا داستان‌هایشان را برایش دیکته کنند و او یادداشت بردارد. گاهی کتاب نهایی شبیه تاریخ مشترک دانش‌آموزان و سالمندان می‌شود. برای مثال «ما هر دو ... را دوست داریم» یا «حیوان مورد علاقه ما ... است». مرحله آماده‌سازی برای این دانش‌آموزان کم‌سال، آشنایی با دانش‌آموزان بزرگ‌تر که قرار است کمک‌شان بکنند را شامل می‌شود.

ایجاد ارتباط در برنامه درسی دروس مختلف

برخی از فعالیت‌های یادگیری از راه خدمت به طور طبیعی میان‌رشته‌ای هستند و میان بخش‌های مختلف برنامه درسی پیوند ایجاد می‌کنند. این پیوندها باعث تعمیق و گسترده‌تر شدن یادگیری می‌شوند و در رسیدن به اهداف و استانداردهای آموزشی مؤثرند. بسیار محتمل است که شما حتی پیش از شروع فعالیت‌های یادگیری از راه خدمت به دنبال کشف و تشویق این پیوندها باشید. تک‌تک مراحل در فرآیند یادگیری از راه خدمت به شما کمک می‌کنند انعطاف‌پذیر بمانید چرا که برخی از این پیوندهای میان‌رشته‌ای خودبه‌خود با پرسش‌ها یا نیازهایی که حین کار به آنها برمی‌خورید، شکل می‌گیرند. برای کمک به شما در فکر کردن به این پیوندها و اینکه کجا باید دنبال‌شان بگردید، یک نمودار شبکه‌ای در صفحه بعد قرار گرفته که حاوی نمونه روش‌های مختلفی از نحوه به کارگیری موضوع سالمندان در حوزه‌های مختلف درسی است. سناریوهای یادگیری از راه خدمت که در ادامه می‌خوانید، راه‌های مختلفی را بازنمایی می‌کنند که با استفاده از آنها می‌توان موضوع سالمندان را در سراسر برنامه آموزشی ترکیب و پیاده‌سازی کرد.

سالمندان در کل برنامه آموزشی

تربیت بدنی

- ورزش‌هایی را که می‌توان نشسته انجام داد یاد بگیرند و یاد بدهند.
- درباره برنامه‌های ورزشی و مسابقات ورزشی سالمندان تحقیق کنند، برای تشویق شرکت‌کنندگان به محل مسابقات بروند.
- برای اجرای یک تجربه ورزشی یا نرمشی میان‌نسلی برنامه‌ریزی کنند.

تئاتر، موزیک و هنرهای تجسمی

- یک مجموعه خواندنی از نوشته‌های دراماتیک که افرادی از سنین مختلف نوشته‌اند، تهیه کنند.
- ترانه‌ای را که نسل‌های قبل از آن لذت می‌بردند یاد بگیرند و اجرا کنند.
- درباره هنرهای سنتی و فولکلور منطقه‌شان خود مطالعه کنند و آن‌ها را یاد بگیرند.

مهارت‌های کلامی

- بحث: چرا جوانان باید به سالمندان اهمیت دهند؟
- نامه‌های سالمندان را برایشان بنویسند و سایر ارتباطات نوشتاری را برایشان انجام دهند.
- با یک همراه سالمند یک کتاب کلاسیک را بخوانند و درباره‌اش بحث کنند.

کامپیوتر

- خاطرات، عکس‌ها و داستان‌های سالمندان را روی یک وبسایت ثبت کنند.
- پژوهش اینترنتی درباره مشاغل مرتبط با سالمندان و رشته «پیری‌شناسی» (Gerontology) انجام دهند.
- نظر سالمندان درباره تکنولوژی را بپرسند و درباره استفاده‌شان از آن نظرسنجی کنند.

مطالعات اجتماعی / تاریخ

- درباره بیمه‌های درمانی و دارویی و مستمری بازنشستگی یاد بگیرند.
- در یک مرکز سالمندان یک گروه بحث درباره رویدادهای معاصر تشکیل دهند.
- با سالمندان درباره تاریخ محلی یا رویدادهای مهم تاریخی مصاحبه کنند.

علوم

- به سالمندان درباره تغذیه آموزش دهند.
- درباره نیازهای سلامتی و رژیم‌های غذایی سالمندان مطالعه و با جوانان مقایسه کنند.
- برای تهیه سبدهای گل که در مراسم تولد و جشن‌های سالمندان استفاده می‌شود، برنامه‌ریزی کنند و گل‌های مورد نیاز را پرورش دهند.

ریاضیات

- آمارهای جمعیتی منطقه و گروه‌های سنی مختلف را بیابند و نمودارهای آن را رسم کنند.
- یک نظرخواهی درباره سالمندان طراحی کنند و از طریق آن با نظرات گروه‌های هم‌کلاسی‌شان آشنا شوند.
- سپس یک گزارش آماری تهیه کنند و از آن برای آموزش دیگران استفاده کنند.

زبان

- تماس با مراکز نگه‌داری از سالمندان به منظور شناسایی سالمندانی که بر یکی از زبان‌هایی که در مدرسه تدریس می‌شود، مسلط هستند. از آن‌ها بخواهید به کلاس بیایند و صحبت کنند.
- نحوه برخورد و دیدگاه‌های موجود درباره سالمندان در فرهنگ‌ها و کشورهای مختلف را بررسی کنند.
- درباره اصطلاحات زبانی یا ضرب‌المثل‌هایی که سالمندان در زبان‌های مختلف استفاده می‌کنند، یاد بگیرند.

سناریوهای یادگیری از راه خدمت: ایده‌هایی برای عمل

برای اقدام عملی آماده‌اید؟ آنچه در این بخش ارائه می‌شود داستان‌هایی از مشارکت موفقیت‌آمیز دانش‌آموزان ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان در مدارس مختلف و با همکاری سازمان‌های اجتماعی و محلی مختلف است. بیشتر این سناریوها و مثال‌ها به‌طور مشخص جنبه‌های مختلف جست‌وجو و تحقیق، آماده‌سازی و برنامه‌ریزی، عمل، بازاندیشی و ارائه را شامل می‌شود. همه این مراحل پیوندی قوی میان بخش‌های مختلف برنامه درسی ایجاد می‌کنند. می‌توان از این سناریوها به عنوان منبعی الهام‌بخش و غنی از ایده‌های مختلف بهره گرفت. در نظر داشته باشید که پایه تحصیلی برای مقایسه عنوان شده است با این حال می‌توان اغلب آن‌ها را با کمی تغییر برای دانش‌آموزان کوچک‌تر یا دانش‌آموزان مقاطع بالاتر آماده کرد. بسیاری از آن‌ها برای همکاری دانش‌آموزان از مقاطع مختلف هم مناسب هستند.

مورخان کوچک: کلاس اول

یک معلم مدرسه ابتدایی در ایالت تنسی (Tennessee) از پروژه‌ای می‌گوید که در آن دانش‌آموزان ظرف بیش از بیست سال زندگی شهروندان سالمند را ثبت کرده‌اند. او توضیح داده است که دانش‌آموزان چه‌طور این کار را انجام دادند و داستان‌های جمع‌آوری شده را در کتابخانه عمومی قرار دادند. معلم و دانش‌آموزان از دو طریق کاندیداهای مورد نظر را برای مصاحبه شناسایی و انتخاب می‌کردند: یکی خواندن داستان‌های روزنامه‌ها درباره دستاوردها و مشارکت‌های شهروندان سالمند (توسط معلم، سر کلاس) و دیگری انتشار بروشورهایی درباره این پروژه و پخش آن‌ها در مراکز اجتماعی سالمندان. دانش‌آموزان کلاس با هم فهرستی از پرسش‌ها را آماده کردند و حدود ده مصاحبه انجام دادند. طراحی‌هایی از سالمندان و تصویرسازی‌هایی از فعالیت‌های آن‌ها هم به مصاحبه‌ها اضافه شد. والدین از این مصاحبه‌ها عکس تهیه کردند و وقتی کتاب به کتابخانه اهدا می‌شد، یک صفحه نمایش نیز در کتابخانه نصب شد تا تصاویر و عکس‌ها به نمایش در آیند. قصه‌ها و هنر جاری در این کار هر سال مورد تشویق قرار می‌گیرد و همه از آن لذت می‌برند.

لحظه‌های مشترک: کلاس اول تا سوم

داوطلبان سالمند در ایالت آیووا (Iowa) در یک کارگاه سه قسمتی شرکت کردند و در آن با کودکان کتاب خواندند. این برنامه را یک سازمان محلی اجرا کرد و یکی از مدارس ناحیه نیز از حامیان آن بود. هر داوطلب به یکی از کلاس‌ها می‌رفت و به عنوان «همراه کتاب‌خوانی» به دانش‌آموزان کمک می‌کرد تا مهارت‌های خواندن خود را بهبود دهند و از ادبیات لذت ببرند.

دانش‌آموزان هم که می‌خواستند قدردانی خود را به همراهان‌شان نشان دهند، داستانی ویژه برای آن‌ها می‌نوشتند، در کلاس می‌خواندند، و به «همراه کتاب‌خوانی» خود هدیه می‌دادند. یک کار هنری همراه هر داستان بود که دانش‌آموز و همراه سالمندش را با هم نشان می‌داد. سالمندان این تجربه را «یک تبادل واقعی بین نسل‌ها» توصیف کردند.

سفر شاعرانه: کلاس چهارم

دانش‌آموزان کلاس چهارم در ایالت مریلند (Maryland)، همکاری بلندمدت یک ساله‌ای با سالمندان محله‌شان داشتند. در ابتدای سال تحصیلی، دانش‌آموزان برای خوشامدگویی یک میهمانی چای ترتیب دادند. سپس جلسات شب شعر برگزار شد. سالمندان و دانش‌آموزان شعر نوشتند، از شعرهایشان یک کتاب تهیه کردند و پوستره‌های شاعرانه‌ای ساختند که در فروشگاه‌ها به نمایش درآمدند. دانش‌آموزان و سالمندان در ایام تعطیلات یک میهمانی داشتند، کلاژ درست کردند، در آزمایش‌های علمی با حمایت دانشجویان شرکت کردند، با هم دفتر خاطرات درست کردند، و جلسات قصه‌گویی برگزار کردند. سال تحصیلی با یک میهمانی شام به افتخار شهروندان سالمند به پایان رسید.

بافتن گذشته و حال به یک‌دیگر: کلاس پنجم

در بخشی از درس «مدارس در گذشته» دانش‌آموزان ایالت ورمونت (Vermont) آموختند که چگونه کودکان در خلال جنگ جهانی دوم با دوختن پتو و بافتن جوراب‌هایی که برای سربازان در آن سوری مرزها فرستاده می‌شد، به آن‌ها کمک می‌کردند. آن‌ها تصمیم گرفتند بافتنی را که از نظر بیشترشان کار دشواری بود، یاد بگیرند. همچنین دریافتند که ساکنان یکی از خانه‌های سالمندان هم خودشان در زمان جنگ پتو و بلوز می‌بافتند. کلاس توافق کرد که این خانه سالمندان ایده‌آل‌ترین مکان برای اهدای کار هنری‌شان یک پتوی دست‌باف است. دانش‌آموزان در نامه‌ای پروژه خود را توضیح دادند و پرسیدند آیا مرکز آن‌ها تمایلی به دریافت این پتو‌ها دارد؟ و آیا ساکنان آن تمایل دارند ملاقاتی با دانش‌آموزان داشته باشند و تجربیات خود از جنگ جهانی دوم را با آن‌ها در میان بگذارند؟ دانش‌آموزان در بازدیدی که از این مرکز داشتند به تجربیات سالمندان از دهه ۴۰ میلادی گوش کردند. مزیت دیگر این برنامه این بود که مهارت‌های حرکتی ظریفی که در بافتنی به کار می‌رود، دست‌خط دانش‌آموزان را بهبود بخشید.

یک معلم ریاضی در شهر آلوین (Alvin) ایالت تگزاس (Texas) در جلسه‌ای با حضور معلمان درس‌های مختلف که تیم تدریس کلاس هفتم مدرسه را تشکیل می‌دادند، ایده‌ای را مطرح کرد. او که به تازگی به دیدن خاله‌اش در یکی از مراکز نگهداری سالمندان رفته بود، معتقد بود بازدیدی مشابه از مراکز محلی نگهداری سالمندان به آموخته‌های دانش‌آموزان در بخش «تعطیلات ایام قدیم» می‌افزاید. همه درس‌ها در این پروژه سهیم بودند. دانش‌آموزان علاقه زیادی نشان دادند و سعی کردند هدایت کار را به عهده بگیرند. حتی یکی از دانش‌آموزان کم‌سن که همواره مشکل نظم‌پذیری داشت، خودش را به‌گونه‌ای وفق داد که بتواند با این برنامه پیش برود. معلم‌های زبان انگلیسی چهره سالمندان در ادبیات را بررسی کردند. کتاب «یادداشت‌های یک راننده نیمه‌شب» (Notes From The Midnight Driver) محبوبیت ویژه‌ای میان دانش‌آموزان پیدا کرد. در درس تاریخ دانش‌آموزان مصاحبه کردن را برنامه‌ریزی و تمرین کردند تا بتوانند با ساکنان درباره اینکه تگزاس در جنگ جهانی دوم چگونه بود، و اینکه ساکنان چگونه رویدادهای مهم و تعطیلات را جشن می‌گرفتند، مصاحبه کنند. کلاس‌های سلامت درباره محدودیت‌های رژیم غذایی سالمندان مطالعه کردند و دستور غذاهای مناسب را به آشپزهای داوطلب دادند. دانش‌آموزان کلاس ریاضی تزیینات هندسی برای آراستن درخت را ساختند و دانش‌آموزان کلاس علوم درباره فرآیند افزایش سن مطالعه کردند. دانش‌آموزان در کلاس هنر قاب عکس‌های کاغذی ساختند تا به عنوان هدیه استفاده شود. قبل از بازدید، کارکنان مرکز نگهداری سالمندان برای دانش‌آموزان و سالمندانی که تمایل به مشارکت داشتند، جلسه آموزشی و آگاهی و آشنایی گذاشتند. دستاوردهای این بازدید بسیار فراتر از انتظار همه افراد درگیر در برنامه بود و معلم‌ها به مدافع سرسخت یادگیری از راه خدمت تبدیل شدند.

تکنولوژی میان‌نسلی: کلاس نهم و دهم

با کامپیوترهایی که نمی‌خواهید چه می‌کنید؟ یک سازمان غیرانتفاعی در مریلند (Maryland) آمریکا ایده جدیدی در این‌باره داشت: دانش‌آموزان دبیرستان و سالمندان را کنار هم بنشانید و یک دوره آموزشی تعمیر و بازسازی کامپیوتر برگزار کنید. یک مرکز تکنولوژی در یک دبیرستان احداث شد. این مرکز کار خود را با حضور مربیان داوطلب ماهر در زمینه کامپیوتر، در اختیار داشتن تجهیزات برای تعمیر و همکاری با آژانس‌ها یا افراد نیازمند به کامپیوتر آغاز کرد. دانش‌آموزانی که دوره آموزشی را تمام می‌کردند، می‌توانستند از این دوره به عنوان واحدهای پاس شده یکی از دروس خود در برنامه آموزشی استفاده کنند.

کسی میاد تنیس؟ کلاس نهم تا دوازدهم

سالمندانی که تنیس بازی می‌کردند به دنبال هم‌بازی خوب برای آمادگی برای مسابقات می‌گشتند. هم‌بازی‌شان را در دبیرستان پیدا کردند! آن‌ها هفته‌ای یک‌بار به دبیرستان می‌رفتند و با تیم تنیس تمرین می‌کردند. در زمان مسابقات سالمندان، بچه‌ها یک تیم تشویق تشکیل دادند و سالمندان هم ورزشکاران جوان را با اهدای کمک مالی برای خرید لباس‌های ورزشی تیم غافلگیر کردند.

در کافی‌نت: کلاس دهم تا دوازدهم

در کافی‌نت مرکز نگهداری سالمندان، دانش‌آموزان دبیرستانی نقش مربی اینترنت را به عهده گرفتند. آن‌ها هم‌زمان با ارتقای مهارت‌های‌شان، به سالمندان کمک کردند از دنیای آنلاین سر در بیاورند و دست‌شان راه بیفتد. سالمندان بسیاری توانستند با کمک نوجوانان راه استفاده از پیام‌رسان‌های نوین را یاد بگیرند و با اعضای خانواده‌شان که در نواحی مختلف زندگی می‌کنند، در ارتباط بمانند. سالمندان می‌گفتند از ارتباط با نوه‌هایشان کلی لذت می‌برند.

مسئله سلامتی: کلاس‌های دهم تا دوازدهم

دانش‌آموزان دبیرستانی که در حال گذراندن درس علوم سلامت بودند، دانش و مهارت‌های خود را مستقیم در مرکز سالمندان شهر خود، ساراسوتا (Sarasota) در فلوریدا (Florida) به کار بستند. ارتباط سالمندان و دانش‌آموزان طی شش ملاقات شکل گرفت و دانش‌آموزان کلاس دهم تا دوازدهم مهارت‌هایی مثل اندازه‌گیری فشارخون، احیای قلبی و رفع خفگی را تمرین کردند. دانش‌آموزان از قبل با شرکت در دوره‌های ویژه سالمندان و با پژوهش و بحث‌های فراوان درباره روند سالمندی و بیماری‌های سالمندان و مرگ برای تعامل با سالمندان آماده شده بودند. در طول برنامه هم زمانی برای ارتباطات اجتماعی میان سالمندان و دانش‌آموزان اختصاص داده شد که در آن دانش‌آموزان از سالمندان یک رقص گروهی یاد گرفتند. دانش‌آموزان در طول سال تحصیلی از این فرآیند یادداشت برداشتند و نشان دادند که بیشتر از آنچه انتظار می‌رفت در درس‌ها موفق بوده و مهارت و دانش کسب کرده‌اند.

زنان و کودکان را به خاطر بسیار! کلاس دوازدهم

دانش‌آموزان کلاس تاریخ مدنی برای یک پروژه تاریخ شفاهی که بر جنگ جهانی دوم متمرکز بود به دو گروه تقسیم شدند تا با کهنه سربازان (نظامیان سابق) مصاحبه کنند. سپس یکی از دانش‌آموزان پرسید «پس زنان چه؟» پروژه در واکنش به این پرسش گسترش پیدا کرد تا آنجا که جمع‌آوری داستان‌های زنانی که در زمان جنگ در خانه‌هایشان بودند و بزرگسالانی که کودکی‌شان در دوران جنگ و دهه چهل میلادی سپری شد را در بر گرفت. چنین پرسش‌هایی طراحی شد: چه نقش‌های مختلفی به عهده داشتید؟ جنگ چه اثرات غیرمنتظره‌ای بر شما داشت؟

یکی از نتایج این پروژه کتابی منحصر به فرد از تصویرسازی‌های دانش‌آموزان درباره جنبه‌های مختلف جنگ و خاطرات زندگی در زمان جنگ بود.

[1] The Complete Guide to Service Learning, by Cathryn Berger Kaye.

سؤال؟؟

با مدرسه افروز تماس بگیرید
info@afroozschool.org